

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VI. Ex qua culpa Contrahentes teneantur ad Restitutionem in
Contractibus?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

phernalibus, non tamen de dote, cuius administratio spectat ad Maritum; Eadem ratione non possunt Religiosi alii se obligare contra Superioris voluntatem, cum per professionem subdantur omnino voluntati Superioris.

ARTICULUS VI.

Ex qua culpa contrahentes teneantur ad restitutionem in contractibus.

- I. Sine culpa Theologica gravi non datur grave onus restitutionis. Quamnam dicatur culpa lata, levis, levissima, ob quas in contractibus dari potest restituendi obligatio?
- II. In contractibus, qui sunt in utilitatem solius dantis, datur onus restituendi ob culpam latam; si vero sint in utilitatem solius recipientis, datur onus ob culpam levissimam, excepto Precario; si demum in utilitatem utriusque, ob culpam levem.
- III. Ex hac doctrina plura ad praxim deducuntur.
- IV. Quamvis citra culpam Theologicam gravem non detur onus restituendi sub gravi, nihilominus in contractibus secundum se presumitur Theologica culpa gravis, si detur culpa illa juridica, ob quam pro foro externo contrahens ad restituendum obligatur.
- V. Si casu fortuito res pereat, contrahens ad nihil tenetur, secluso pacto, aut mora culpabili.
- VI. Qui non potest in navi, imminente naufragio, res suas simul, & alienas conservare, quandonam debet suas potius projicere, quam alienas?

I. Diximus cum de Restitutione, neminem per se loquendo sub gravi teneri ad restitutionem, nisi ex

culpa Theologica gravi, idest ex peccato mortali. Notavimus tamen, aliquando peccatum mortale committi per culpam juridicam latam, aliquando per levem, aliquando per levissimam; Est autem culpa juridica lata omissio illius diligentiae, cautelae, circumspeditionis, quam communiter homines ejusdem conditionis, & professionis adhibere solent, ex leg. *Lata*, ff. de Verborum significatione; Unde si Medicus, verbi gratia, ignorat, quae communiter Medici sciunt, dicitur ignorare ex lata; sic qui librum commodatum relinquit ante fores domus, vel in via publica, dicitur committere culpam latam juridicam; quamvis, si id faciat ex oblivione inculpabili, excusetur a culpa Theologica, eo quod possit stare culpa juridica sine peccato. Culpa juridica levis dicitur omissio diligentiae illius, quam adhibere solent diligentiores, ut si quis librum commodatum relinquat in cubiculo aperto. Culpa levissima juridica dicitur omissio diligentiae, quam adhibere solent diligentissimi; ut si quis librum commodatum claudat in arca, quin manu tentet an arca sit clausa.

II. Quæritur nunc primo, Ex qua culpa teneatur ad restitutionem damni secuti contrahens?

Respondeo distinguendo; nam vel Contractus sunt in utilitatem solius accipientis, ut est commodatum; & tenetur ex culpa levissima, ex leg. *Contractus*, ff. de Regulis juris, quia æquitas postulat, ut maxima in eo adhibeatur diligentia. Excipitur tamen a jure Precarium, quia quamvis sit in utilitatem solius accipientis, ut commodatum, tamen tradens Precarium potest ad libitum illud revocare, quod non habetur in commodato; Unde solum de lata culpa tenetur aliquis ad restitutionem in Contractu Precarii, ut in eodem textu decernitur. Si tamen

men Contractus sit in solius dantis utilitatem, ut Depositum, tenetur contrahens solum de culpa lata, seu de dolo; non enim aequitas postulat, ut major adhibeatur diligentia in rebus alienis, quam in propriis; atque ad eo satis est, & requiritur diligentia, quae communiter solet adhiberi. Si demum Contractus sit in utilitatem utriusque, ut est Locatio, Pignus, &c., tenetur quilibet etiam de levi; ut si locetur equus, vel currus, & damnum patiatur, cum id aequitas postulet, ut communiter docent.

III. Hinc sequitur, quod Artifices, qui in re alterius laborant, teneantur de levi, si propter stipendium laborent; si vero gratis, teneantur solum de lata. Secundo, qui rem alienam mittit per servum, si ea amittitur, vel servus cum ea fugit, videndum quamnam diligentiam debebat dominus adhibere, ut decernatur, an ad restitutionem teneatur; majorem enim diligentiam adhibere debebat, verbi gratia, ad restituendum pignus, quam ad restituendum depositum. Tertio, Venditor tenetur de levi, si res vendita ante traditionem pereat, quia Contractus venditionis est in utilitatem utriusque; Et eadem ratione famulus, & custos rei alienae mercede conductus tenetur de levi, si res custodiae tradita pereat. Quarto, qui commodavit alteri, verbi gratia, vasa vitiosa ad conservandum vinum, unde vinum effunditur, tenetur de lata culpa; Si vero eadem vasa vendiderit, tenetur etiam de levi, quia prior Contractus est solum in gratiam recipientis; secundus in gratiam utriusque. Quinto, Nauta, qui res alienas deposito recipiunt consueto stipendio, sicut etiam stabularii, Caupones, &c. tenentur in conscientia de levi culpa, eo quod Contractus sit in utilitatem utriusque; in foro autem externo ex leg. quinta, §. *Ad hoc nauta*, tenentur etiam de

levissima, jure sic disponente, ad compensandam istorum malitiam, ne cum furibus conveniant.

IV. Rogabis, An qui de levi, vel levissima tenentur damnum restituere, obligentur in foro conscientiae ante Judicis sententiam?

Respondeo, communius cum Less. lib. 2. cap. 27. dub. 5., Navar., Azor., affirmare contra Henr., Sor., & alios, qui putant in Contractibus non nisi de lata, id est ex gravi culpa juridica teneri, secluso speciali pacto; quorum sententiam probabilem putat Less.; Equidem censo nunquam ad restitutionem teneri, nisi praecesserit culpa Theologica mortalis. Verum culpa juridica levis, quae in uno Contractu de se non est mortalis, in altero Contractu, in quo debemus esse diligentiores, erit mortalis. Nam contrahentes se obligant ad praestandam curam, & diligentiam, quam jura praescribunt; quare cum jura majorem diligentiam in uno Contractu praescribant; quam in alio, ideo omissio majoris diligentiae in uno Contractu erit peccatum mortale, & obligabit ad restitutionem, non vero in alio: Quod si per oblivionem, vel inadvertentiam sine culpa mortali Theologica damnum sequatur, existimo contra Bonac. punct. 6., quod non teneatur contrahens ad restitutionem. Quare secundum se praesumitur culpa Theologica gravis, & datur in conscientia onus restitutionis, quando in Contractibus datur illa culpa juridica, ob quam pro foro externo contrahentes ad restituendum obligantur.

V. Quæritur secundo, Ad quid tenetur contrahens, quando res aliena perit casu fortuito?

Respondeo, quod secluso pacto, vel mora culpabili contrahentis, ad nihil teneatur; quia res, quae perit, domino perit. Dixi tamen primo, excepto pacto, nam si accipiens obligarit se

se ad restitutionem rei, etiam si casu fortuito pereat, tunc tenebitur ex pacto, ut communiter accidit in assecurandis mercibus, quæ mari transvehuntur; Dixi deinde, excepta mora culpabili; hæc enim ad restitutionem obligat etiam ex casu fortuito, nisi res etiam apud dominum peritura esset, ut diximus cum de Restitutione.

Hinc fit primo, quod si Titius equum habeat commodatum, vel locatum, ut eat Apuliam versus, & contra pactum eat Romam versus, ubi in flumine, aut aliter equus casu pereat, teneatur ad restitutionem, ut docent Vasq., Rebell., Bonac. loc. cit.; quia culpabiliter, & contra conventionem equum eo transmisit, ubi perit, quamvis per accidens. Fit secundo, quod si quis vestem, verbi gratia, sibi commodatam distulerit restituere tempore præfixo, & deinde casu incendatur, obligetur ad restitutionem; quia fuit in mora culpabili eam restituendi tempore præstituto.

VI. Quæritur tertio, An teneatur ad restitutionem, qui custodiens, verbi gratia, in navi res suas, & alienas, cum non possit utraq; servare, projicit alienas, & conservat suas?

Respondeo, distinguendum esse: Nam si conservat res alienas, ita ut teneatur de levissima, verbi gratia, quia habet commodatas, procul dubio tenetur in casu adducto ad restitutionem, dummodo res suæ, quas conservat, sint æqualis, vel minoris valoris: Et ratio est, tum quia id statuitur in lege prima, ff. de Obligacionibus, tum etiam quia cum teneatur de levissima, tenetur circa rem illam se gerere, sicut se gereret diligentissimus; sed diligentissimus in tali casu rem illam conservaret præ aliis; ergo si non conservet, tenetur ad restitutionem, ut docet Bonac. loc. cit., Molin., Sâ, Less. lib. 2. cap. 27. dub. 8.: Si vero teneatur de levi, ut in Con-

tractu Pignoris, & Locati, poterit res proprias neglectis alienis ejusdem, vel minoris valoris conservare; quia circa illa tenetur se gerere, ut vir prudens; vir autem prudens in tali casu præferret res suas alienis. Si tamen alienæ essent majoris valoris, non posset illis præferre res suas; non enim id faceret prudens; Quamvis in tali casu putat Molin., quod possit a domino talis rei petere pretium rei suæ vilioris, quam neglexit, ut rem illam pretiosorem conservaret. Demum si solum de lata tenetur, ut in Contractu Depositi, non tenetur rem suam viliozem negligere ad custodiendam pretiosorem alterius, si non speret damnum sibi resectum iri.

ARTICULUS VII.

Cuiam competat restitutio in integrum, si ex aliquo Contractu læsus sit?

I. Quid ferat restitutio in integrum?

II. Minoribus conceditur beneficium restitutionis in integrum, si læsi sunt in Contractibus, nisi impetrarint veniam aetatis, aut Contractum ratificaverint facti Majores.

III. In multiplici casu possunt Minores hoc beneficio gaudere, sed non nisi per quatuor annos post vigesimum quintum.

IV. Majores contrahentes cum minoribus possunt tale damnum precavere, aut obtinendo veniam aetatis, aut exigendo juramentum, vel fidejussionem.

V. Præter Minores gaudent hoc privilegio Ecclesie, Hospitalia, & alia loca pia; Item Personæ Ecclesiasticæ, quando sunt læsæ quoad jura Beneficii, Respublica, Civitas, Oppidum, Castrum, necnon Rudes, ac Mulieres, Milites, dum militant, & alii.

I. Dici.